

Μοντέλα εκπαίδευσης τσιγγανοπαίδων

Σωτηρόπουλος Παναγιώτης,
Προϊστάμενος 2ου Γραφείου Π.Ε.
Δυτικής Αττικής

Βλαχαντώνη Μαρίνα, Διευθύντρια 9ου
Δημοτικού Σχολείου Αγίων
Αναργύρων

Θα ξεκινήσουμε την εισήγησή μας με μια άποψη – θέση του εκπροσώπου του Πανελληνίου Μορφωτικού Συλλόγου Ελλήνων Τσιγγάνων κ. Λάμπρου, Ιατρού το Επάγγελμα, στο 1ο Παναττικό Συνέδριο του ΙΤΣΜΕΧ το 1997, στην Πετρούπολη Αττικής.

«Δεν απέτυχαν οι Τσιγγάνοι να μορφωθούν από το σχολείο - Το σχολείο απέτυχε να μορφώσει τους Τσιγγάνους»

Με την αιτιολογία ότι η δομή και η λειτουργία του ελληνικού σχολείου έχει αναλώσει κατά την άποψή του, όλες του τις ενέργειες στη ομοιομορφία και οτιδήποτε το διαφορετικό είναι καταδικασμένο να αποτύχει.

Είναι γνωστό στον εκπαιδευτικό κόσμο ότι η φοίτηση των τσιγγανοπαίδων στο σχολείο δεν είναι και η καλύτερη. Δεν έχουμε τακτική φοίτηση, αφού όλοι οι παράγοντες που ευνοούν την καλή φοίτηση στο σχολείο για τα παιδιά αυτά είναι αρνητικοί.

Οι μηχανισμοί που κρατούν τα τσιγγανόπουλα μακριά από το σχολείο είναι πολλές φορές πολύ απλοί. Όπως για παράδειγμα ο εμβολιασμός. Τέτοιοι μηχανισμοί αποκλεισμού γίνονται ανθεκτικοί διότι δεν υπάρχει βούληση για την αντιμετώπισή τους εκ μέρους της κοινωνίας και της πολιτείας. Ιδού μερικοί από αυτούς.

- α) Τα τσιγγανόπουλα έρχονται στο σχολείο με μια άλλη μητρική γλώσσα και γνωρίζουν ελλιπώς ή δεν γνωρίζουν καθόλου ελληνικά.
- β) Έρχονται από έναν κόσμο φτώχειας τα περισσότερα και αναλφαβητισμού όπου το βιβλίο δεν υπάρχει ούτε σαν έννοια.
- γ) Με την είσοδό τους στο σχολείο έρχονται σε επαφή με μια κοινότητα γεμάτη προκαταλήψεις, εχθρότητα και όχι σπάνια ρατσισμό απέναντί τους.
- δ) Ακολουθούν όλη την οικογένεια στη μετακίνησή τους για την επιβίωση σε χρόνους που δεν ταυτίζονται με τους χρόνους διακοπών του σχολείου. Οι γονείς δεν έχουν στεγασμένα επαγγέλματα.
- ε) Ζουν σε περιοχές μακριά από τον κοινωνικό ιστό και κατ'επέκταση από τον κοινωνικό εξοπλισμό της πόλης σε σχολεία.
- στ) Συμμετέχουν στην αύξηση του οικογενειακού εισοδήματος από μικρές ηλικίες (παιδική εργασία, επαιτεία)
- ζ) Ανασφάλεια κατοικίας και έλλειψη στοιχειωδών αναγκών,
- η) Κοινωνική αντίληψη για τη σημασία της μόρφωσης απαξιωτική.
- θ) Τα ίδια τα εκπαιδευτικά προγράμματα που δεν ανταποκρίνονται στις δυνατότητές τους. Αυτά καθιστούν προβληματική τη φοίτησή τους στο σχολείο.

Αυτή η ομολογία-θέση που εκφράστηκε δημόσια προβλημάτισε το Ι.Τ.Σ.Μ.Ε.Χ. και μέσα από έρευνες και μελέτες κατέληξε στη πρόταση των παρακάτω μοντέλων εκπαίδευσης των Τσιγγανοπαίδων, που μερικά από αυτά εφαρμόστηκαν στα σχολεία των Άνω Λιοσίων και του Ζεφυρίου Αττικής με ομολογουμένως καταπληκτικά αποτελέσματα.

Τα μοντέλα αυτά είναι:

1. Ταχύρυθμα προπαρασκευαστικά τμήματα.
2. Σχολεία Υποδοχής μετακινούμενων μαθητών.
3. Σχολεία συνεκπαίδευσης.
4. Σχολεία γλωσσικής, κοινωνικής και ψυχολογικής προετοιμασίας.
5. Σχολεία αμιγή Τσιγγανοπαίδων.

Ας δούμε όμως ποιοι είναι αυτοί οι τύποι σχολείων, πως λειτουργούν, ποια είναι τα δυνατά ή αδύνατα σημεία τους, ποια πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα διαπιστώθηκαν κατά την εφαρμογή τους στην πράξη όσων από αυτά εφαρμόστηκαν.

1. Ταχύρυθμα προπαρασκευαστικά τμήματα

Τα τμήματα αυτά έχουν θεσμοθετηθεί και λειτουργούν σε σχολεία που φοιτούν μαθητές που η χρονολογική τους ηλικία δεν συμβαδίζει με αυτή της σχολικής τάξης. Όλοι μας γνωρίζουμε ότι οι τσιγγάνοι γονείς δεν πειθαρχούν στο υποχρεωτικό της ηλικίας για εγγραφή τους στο σχολείο, για τους λόγους που αυτοί γνωρίζουν και εμείς υποπτευόμαστε.

Υπάρχουν περιπτώσεις πρώτης εγγραφής στο σχολείο σε ηλικία 12, 13 και 14 ετών. Αντιλαμβάνεται, πιστεύουμε, ο καθένας μας το μέγεθος του προβλήματος εξαιτίας της μεγάλης ηλικιακής διαφοράς στη συνεκπαίδευση μαθητών 6 και 12 ετών. Ο δάσκαλος καλείται να εφαρμόσει το πρόγραμμα διδασκαλίας με ανομοιογενές μαθητικό δυναμικό των παρακάτω κατηγοριών ως προς:

1. Την ηλικία.
2. Την ωριμότητα.
3. Του βαθμού κατοχής του προφορικού λόγου.
4. Της τακτικής και άτακτης φοίτησης.
5. Με ή χωρίς την οικογενειακή στήριξη.

Με αυτά τα δεδομένα η συνεκπαίδευση είναι παιδαγωγικά απαράδεκτη, γι αυτό το σχολείο προσπάθησε να δώσει λύση στο πρόβλημα δημιουργώντας τα ταχύρυθμα προπαρασκευαστικά τμήματα, αφού πήρε σοβαρά υπόψη στη συγκρότησή τους δυο βασικές αρχές:

1. Την ηλικιακή συνάφεια και
2. τη γλωσσική συνάφεια στον προφορικό και γραπτό λόγο.

Με βάση τις παραπάνω αρχές η σχολική μονάδα συντάσσει καταλόγους με εισήγηση των δασκάλων των τάξεων και τους παραδίδει στο Διευθυντή ο οποίος με τη σειρά του ορίζει 3/μελή επιτροπή από εκπαιδευτικούς του σχολείου για τη συγκρότηση των τμημάτων των 12 έως 15 μαθητών. που να έχουν τη μεγαλύτερη δυνατή συνάφεια.

Στις κανονικές τάξεις παραμένουν εκείνοι οι μαθητές που έχουν την ηλικία της τάξης, ή πρώτη εγγραφή σε ηλικία κάτω των επτά (7) ετών, καλή φοίτηση και μπορούν να παρακολουθήσουν το σχολικό πρόγραμμα.

Με τη συγκρότηση των τμημάτων ο δάσκαλος οργανώνει το τμήμα του με τις εσωτερικές ενδοομάδες, με βάση την κατοχή των γνώσεων και την αντιληπτική τους ικανότητα. Τα τμήματα αυτά είναι ανοιχτά στη μεταξύ τους λειτουργία. Εφ' όσον ο μαθητής δείξει υψηλές επιδόσεις και σοβαρή πρόοδο μέσα στην ομάδα του μεταπηδά στην αμέσως επόμενη ή το αντίθετο, για να επιτευχθούν οι στόχοι που είναι, όχι μόνο προσαρμοστικοί αλλά και απόκτηση ικανότητας ανάγνωσης, γραφής, προφορικού λόγου, αρίθμησης και τεχνικής λογαριασμών.

Έτσι μπορεί σε ένα σχολείο να λειτουργούν ένα, δύο ή και τρία προπαρασκευαστικά τμήματα τη μια χρονιά και την επομένη ένα ή κανένα. Αυτό συμβαίνει γιατί οι μαθητές που φοιτούν σε αυτά, ανάλογα με την πρόδοό τους μπορούν να περάσουν δυο ή και τρεις τάξεις σε μια σχολική χρονιά και στη συνέχεια να ενταχθούν στην τάξη της χρονολογικής τους ηλικίας.

Τέτοια τμήματα λειτουργούν τα τελευταία χρόνια αρκετά σε σχολεία που κρίνονται απαραίτητα. Κατά περίεργο τρόπο στα τμήματα αυτά, υπήρξε πιο τακτική φοίτηση από ότι πριν λειτουργήσουν, και η απόδοσή στην σχολική διαδικασία και μάθηση κρίνεται πολύ ικανοποιητική από τους εκπαιδευτικούς τους.

Έκαναν αξιοζήλευτες προσπάθειες να προσαρμοστούν στο πρόγραμμα του τμήματος, να πειθαρχούν, να επιμελούνται την εμφάνισή τους, παρά τις δυσκολίες που έχουν και δεν ήταν λίγες οι φορές που τα ίδια έκαναν παρατηρήσεις σε συμμαθητές τους που έρχονταν ατημέλητοι.

Από τις μαρτυρίες των εκπαιδευτικών που θήτευσαν σε προπαρασκευαστικά τμήματα μπορούμε να συμπεράνουμε ότι αυτά:

1. Εισάγουν τα παιδιά στην έννοια της τάξης της πειθαρχίας σε ορισμένους κανόνες και της ανάγκης περιορισμού της ασυδοσίας χάριν ενός κοινού στόχου, που είναι η εφαρμογή ενός συγκεκριμένου προγράμματος.
2. Καλλιεργούν συνήθειες που διευκολύνουν την κοινωνική τους ένταξη.
3. Διευκολύνουν τη διαλογική συζήτηση με γλωσσικούς κανόνες.
4. Τα προετοιμάζουν για να ενταχθούν ομαλά στην τάξη της χρονολογικής των ηλικίας, αφού διδαχθούν ανάγνωση και γραφή και βιώνοντας τα αγαθά της εκπαίδευσης θα μπορέσουν να ενταχθούν δημιουργικά στην ευρύτερη κοινωνία, αισθανόμενοι αναπόσπαστο μέρος της ελληνικής κοινότητας, στην οποία και ανήκουν παρά τις όποιες πολιτισμικές ιδιαιτερότητες.

Τα ταχύρυθμα προπαρασκευαστικά τμήματα, ήταν πιστεύουμε, μια λύση ανάγκης για τους μαθητές που αργούν να εγγραφούν στο σχολείο. Καλό θα είναι να ενταθούν οι προσπάθειες, από όλους τους εμπλεκόμενους φορείς, να πεισθούν οι γονείς τσιγγάνοι να στέλνουν τα παιδιά τους εμπρόθεσμα στο σχολείο και να μην περιμένουν να μεγαλώσουν, για να στείλουν όλα μαζί όπως συμβαίνει σε αρκετές περιπτώσεις. Κάθε πράγμα στον καιρό του που λέει και ο λαός μας.

2. Σχολεία υποδοχής μετακινούμενων μαθητών

Οι μετακινούμενοι τσιγγάνοι αποτελούν ένα σοβαρό τμήμα του τσιγγάνικου ελληνικού πληθυσμού. Κύριος λόγος της μετακίνησής τους είναι η αναζήτηση εργασίας στις αγροτικές εκμεταλλεύσεις και στο εμπόριο αγροτικών και άλλων ειδών.

Η μετακίνηση αυτή, η οποία αρχίζει το Φλεβάρη μήνα και κορυφώνεται το Μάη, με επιστροφή τις ημέρες του Πάσχα, έχει σαν συνέπεια για λόγους αδυναμίας φύλαξης των παιδιών τους στο χώρο της μόνιμης κατοικίας, να τα παίρνουν μαζί τους, με αποτέλεσμα τη διακοπή της φοίτησης.

Το πρόβλημα δεν θα ήταν τόσο σοβαρό, αν τα παιδιά τους συνέχιζαν τη φοίτηση στα σχολεία της περιοχής που αυτοί απασχολούνται. Αναζητήθηκαν διάφοροι τρόποι γύρω από τη λύση του προβλήματος αυτού, αλλά δεν εφαρμόστηκαν με ακρίβεια, και έτσι δεν απέδωσαν τα αναμενόμενα. Για μας η λύση του προβλήματος της εκπαίδευσης των μετακινούμενων τσιγγανοπαίδων, θα πρέπει να έχει την εξής οργανωτική και λειτουργική δομή:

1. Επισημαίνονται χώροι - περιοχές απασχόλησης τσιγγάνων, όπου σε δημόσια έκταση τους επιτρέπεται εγκατάσταση με παροχή νερού και συνθηκών υγιεινής διαμονής.

2. Επιλέγονται ένα ή δυο σχολεία, όπου στις εγκαταστάσεις του φιλοξενείται σχολείο με μονοθεσιακή οργάνωση και λειτουργία. Η επιλογή των σχολείων που θα φιλοξενήσουν τα τσιγγανόπουλα, θα γίνει με βάση τα κριτήρια π.χ. της απόστασης από τον καταυλισμό, της πρόσβασης σε αυτό, την επάρκεια του χώρου, την ευαισθητοποίηση στο πρόβλημα των εκπ/κών κ.α. Την όλη διοικητική μέριμνα την έχει ο Διευθυντής της Σχολικής Μονάδας που θα φιλοξενήσει το σχολείο υποδοχής.

3. Το σχολείο αυτό θα είναι ανοικτό και θα δέχεται τσιγγανόπουλα με βάση την κάρτα φοίτησης που θα φέρνουν μαζί τους από το προηγούμενο σχολείο και θα είναι συνδεδεμένο στις διάφορες εκδηλώσεις με το σχολείο που τους φιλοξενεί με ένα πρόγραμμα κοινωνικοποίησης.

4. Ο εκπαιδευτικός που θα αναλάβει την οργάνωση και λειτουργία του σχολείου αυτού, καλό θα είναι να επιμορφωθεί σε θέματα τσιγγάνικης κουλτούρας, ιδεολογίας και συμπεριφοράς, ώστε να είναι σε θέση να αντιλαμβάνεται και να αντιμετωπίζει με σοβαρότητα και σύνεση τυχόν προβλήματα που θα ανακύπτουν κατά την άσκηση των διδακτικών και παιδαγωγικών του καθηκόντων. Αποκτώντας μια τέτοια σοβαρή εμπειρία να παραμένει στη θέση αυτή, αν είναι δυνατόν, αρκετά χρόνια.

Ο παραπάνω τρόπος οργάνωσης της σχολικής μονάδας για τους τσιγγανόπαιδες που μετακινούνται έχει τα εξής πλεονεκτήματα:

1. Δεν αναστατώνει το ρυθμό και τη λειτουργία του σχολείου που τους φιλοξενεί.
2. Δεν αφήνει περιθώρια αντιδράσεων των γονέων των μαθητών της μονάδας φιλοξενίας.
3. Μπορεί και εφαρμόζει ευέλικτα προγράμματα διδακτικής και μεθοδολογίας ανάλογα με το επίπεδο που έχουν οι μετακινούμενοι μαθητές.

4. Επιφέρει αβίαστα με το χρόνο την επαφή των δύο κοινωνικών ομάδων τσιγγάνων και μη τσιγγάνων μαθητών με αποτέλεσμα την απομυθοποίησή τους εκατέρωθεν.
5. Ενθαρρύνει κι άλλες οικογένειες για μετακίνηση και εγκατάσταση σε τσιγγάνικους καταυλισμούς, αντί να παραμένουν στον τόπο τους και να αντιμετωπίζουν οικονομικά προβλήματα.

3. Σχολεία Συνεκπαίδευσης

Στα σχολεία αυτά φοιτούν τσιγγάνοι και μη τσιγγάνοι μαθητές. Με τη συνεκπαίδευση καλούνται δυο ομάδες μαθητών με διαφορετική μητρική γλώσσα, διαφορετικό υπόβαθρο εμπειριών, διαφορετική κουλτούρα, διαφορετικά κίνητρα και διαφορετικές ικανότητες να πάρουν μέρος σε μια κοινή διαδικασία διδασκαλίας, με σταθερό ρυθμό πορείας, χωρίς να λαβαίνει υπόψη της τη διαφορετικότητα που για τους τσιγγάνους μαθητές μεταφράζεται σε σχολικό πρόβλημα με όλα τα επακόλουθα της χαμηλής επίδοσης, της άτακτης φοίτησης, της σχολειοαποφυγής και της διακοπής τις περισσότερες φορές.

Την παραπάνω υπαρκτή διαφορετικότητα στο κοινωνικό και οικονομικό επίπεδο, ενισχύει η εκατέρωθεν προκατάληψη που καλλιεργήθηκε ανάμεσα στις δυο κοινωνικές ομάδες. Τα παιδιά των μη τσιγγάνων μεγαλώνουν κάτω από το μύθο της τσιγγάνας σα γύφτισσας μάγισσας που συγκεντρώνει τα κακά παιδιά και από την άλλη τα παιδιά των τσιγγάνων, είναι και αυτά προϊδεασμένα για τους μη τσιγγάνους σαν πρόσωπα που δεν τους θέλουν, τους κυνηγούν, δεν τα αφήνουν να ζήσουν ελεύθερα.

Η παραπάνω αμοιβαία κακή συναισθηματική εκτίμηση διαφαίνεται περίτρανα τόσο μέσα στην τάξη, όσο και στα διαλείμματα, όπου οι δυο ομάδες ζώντας σε μια διαρκή αγωνία συμπεριφέρονται περίπου ως εξής:

Ομαδοποιούνται αμιγώς, παίζουν επιλεκτικά, το κέντρο της αυλής το κατέχουν οι μη τσιγγάνοι, ενώ οι τσιγγάνοι μαζεύονται στη γωνία ή στα κάγκελα. Οι μη τσιγγάνοι μαθητές συνεχώς παραπονούνται ότι ενοχλούνται από τους τσιγγάνους, οι τσιγγάνοι βρίζονται από τους μη τσιγγάνους και αυτοί απαντούν με επιθετικότητα.

Η εφαρμογή του προγράμματος διδασκαλίας, όπως είναι γνωστό σαν ύλη, έχει πολλές απαιτήσεις από την τάξη. Χρειάζεται τακτική φοίτηση και μελέτη στο σπίτι. προϋποθέσεις που λείπουν από τα τσιγγανόπουλα. Η διατάραξη του παιδαγωγικού κλίματος της τάξης που γίνεται από τις συνεχείς απουσίες και η κακή προετοιμασία από το σπίτι για τους λόγους που όλοι γνωρίζουμε, είναι προβλήματα που καλείται ο δάσκαλος της τάξης να αντιμετωπίσει.

Ο λανθάνοντας ερωτισμός ο οποίος στις ηλικίες αυτές εκδηλώνεται με το ντύσιμο, την καθαριότητα και τις επιλεκτικές παρέες, αποτελεί στοιχείο σοβαρό για την αποδοχή των τσιγγανοπαίδων από τους μη τσιγγανόπαιδες, τους οποίους οδηγεί στην περιθωριοποίηση και στην αναζήτηση της ταυτότητάς τους στην καθαρότητα της φυλής τους.

Η ενασχόληση του δασκάλου με μαθητές που δεν μπορούν να παρακολουθήσουν το πρόγραμμα, σαν συνέπεια των λόγων που προαναφέραμε (εξατομικευμένη διδασκαλία) έχει σαν αποτέλεσμα να μην επωφελούνται γνωστικά όσο πρέπει οι μαθητές αφού το επίπεδο της τάξης είναι χαμηλό και ο δάσκαλος καλείται να συμβιβάσει δυο ακραίες περιπτώσεις μαθητών με ανομοιογένεια και ιδιαιτερότητα κοινωνική, γλωσσική, οικονομική, κακής φοίτησης, αμοιβαίας προκατάληψης και απόρριψης κ.λ.π.

Γενικά το σχολικό περιβάλλον για τους τσιγγάνους μαθητές είναι καταθλιπτικό, αγχογόνο και αυτό τους οδηγεί στην άτακτη φοίτηση και στη διακοπή της φοίτησης.

Με βάση λοιπόν τα παραπάνω περιληπτικά εκτιθέμενα, συμπεραίνεται πως η συνεκπαίδευση των δυο αυτών κοινωνικών ομάδων του ελληνικού χώρου εμποδίζεται από τη ανύπαρκτη αλληλοαποδοχή, η οποία στηρίζεται σε ένα βασικό παράγοντα: «Στη διαφορετική κουλτούρα μέσα από την οποία διαπλάθονται, διαβιώνουν και εκφράζονται οι δυο αυτές ομάδες».

Κάτω από αυτές τις συνθήκες δεν είναι δυνατόν να υπάρξει συναισθηματική προσέγγιση και πεδίο συνεργασίας. Καλή μεν η συνεκπαίδευση που βάζει φραγμό στην γκετοποίηση των ομάδων αλλά χρειάζεται ψυχολογική προετοιμασία, με επισήμανση των αιτιών που εμποδίζουν την αλληλοαποδοχή, με διαφώτιση των δύο πλευρών για τη θέση τους, με βάση την αρχή της ισοτιμίας

στην ελληνική κοινωνία και βελτίωση του γλωσσικού λεξιλογίου, για να περάσουν ανώδυνα στα σχολεία συνεκπαίδευσης. που αυτά σύμφωνα με όλες τις ενδείξεις από την σημερινή παγκοσμιοποιημένη κοινωνία θα είναι τα σχολεία του μέλλοντος, τα διαπολιτισμικά και πολυπολιτισμικά σχολεία.

4. Σχολεία γλωσσικής, κοινωνικής και ψυχολογικής προετοιμασίας

Τα τσιγγανόπουλα με όσα αναφέραμε παραπάνω βρίσκονται σε πολύ μειονεκτική θέση μέσα στη σχολική ζωή. Οι προσπάθειες σχολειοποίησης με τον τρόπο που γίνεται μέχρι σήμερα δεν έχουν αποδώσει τα αναμενόμενα. Η απ' ευθείας εγγραφή και φοίτηση στα σχολεία της γειτονιάς, χωρίς την παραμικρή γλωσσική και ψυχολογική προετοιμασία τα ωθεί στην χαμηλή επίδοση την άρνηση φοίτησης και τη φυγή. Άρα εδώ πρέπει να εντοπίσουμε το πρόβλημα.

Το πρόβλημα εντοπίζεται σε δυο κυρίως σημεία. Από τη μια η τσιγγάνικη κοινωνία όσο και αν ήθελε, δεν είχε τις δυνατότητες να προετοιμάσει το παιδί για σχολική ένταξη. Και το δεύτερο, η αδυναμία του σημερινού και του χθεσινού σχολείου να διευκολύνει τη σχολειοποίησή τους με τον τρόπο που ήταν και είναι δομημένο.

Εδώ λοιπόν μπαίνει μια συγκεκριμένη πρόταση. Το σχολείο γλωσσικής, κοινωνικής και ψυχολογικής προετοιμασίας το οποίο να στηρίζεται στην αρχή της προσαρμογής στη σχολική πραγματικότητα.

Θα έχει τη δομή του ολοήμερου σχολείου με ενοποίηση της προσχολικής Αγωγής και της Α τάξης του Δημοτικού, όπου το παιδί θα μάθει να συμπεριφέρεται όπως οι συνομήλικες του, θα εμπλουτίσει το λεξιλόγιό του, θα βιώσει την καθαριότητα, την οποία και θα επιζητεί, και μέσα από οργανωμένα μορφωτικά προγράμματα εκδηλώσεων, ανταλλαγή επισκέψεων και επαφών με άλλες σχολικές μονάδες θα τα οδηγήσουμε στην κοινωνικοποίηση χωρίς αλλοτρίωση του πολιτισμού τους με αποκορύφωμα της όλης προσπάθειας στην ετοιμότητα για συνεκπαίδευση στα σχολεία της γειτονιάς χωρίς τα προβλήματα που τα οδηγούν στην διακοπή της φοίτησης.

Κατά την εκτίμησή μας η κοινωνική απόσταση που χωρίζει τα τσιγγανόπουλα από τα μη, θα μικρύνει εξαιτίας της απόκτησης των δεξιοτήτων από τη μια πλευρά και της αυτοπεποίθησης στις κοινωνικές σχέσεις από την άλλη. Γι' αυτό λοιπόν προτείνουμε την πιλοτική εφαρμογή του σχολείου προετοιμασίας αν θέλουμε να δούμε την πραγματικότητα στα μάτια και να μην εθελουφλούμε. Στον αντίλογο της γκετοποίησης έχουμε να προτάξουμε τη συνεκπαίδευση έστω με λίγη καθυστέρηση, αλλά χωρίς την περιθωριοποίησή τους. από τη μη προσαρμογή τους σε αυτό.

5. Σχολεία αμιγή τσιγγανοπαίδων

Έχοντας υπόψη όλα τα παραπάνω δεδομένα για τους μαθητές τσιγγάνους τίθεται το μεγάλο ερώτημα: τα παιδιά της παραπάνω οικογενειακής κληρονομιάς, θα πρέπει να φοιτήσουν στα κανονικά σχολεία ή σε δικά τους «αμιγή τσιγγανοπαίδων» Η μέχρι σήμερα πολιτική είναι η ένταξή τους στα κανονικά σχολεία με την ελπίδα πως η κοινωνικοποίηση θα είναι σίγουρη. Κάτι τέτοιο όμως δεν προέκυψε. Το αντίθετο μάλλον έχει συμβεί. Η απομόνωση και η περιθωριοποίηση τους βρίσκονται σε δυναμική πορεία Για το τι μέλει γενέσθαι καλό θα είναι πριν αποφασίσουμε οτιδήποτε να αναλύσουμε τα υπέρ και τα κατά του αμιγούς τσιγγάνικου σχολείου.

Πλεονεκτήματα:

1. Εφαρμογή σταθερών και ευέλικτων προγραμμάτων εκπαίδευσης ύστερα από εσωτερική κατάταξη των μαθητών.
2. Εφαρμογή ειδικών προγραμμάτων κοινωνικοποίησής τους. Σύνδεση γειτονιάς - σχολείου - πόλης.
3. Εφαρμογή ειδικών προγραμμάτων γλωσσικής καλλιέργειας.
4. Εφαρμογή προγραμμάτων επαγγελματικής εκπαίδευσης με επαγγελματικά εργαστήρια.
- 5 Εφαρμογή προγραμμάτων με βάση τα ενδιαφέροντά τους, όπως μουσικής και μουσικών οργάνων.

6. Εφαρμογή προγραμμάτων σχολιατρικής και γενικότερα κοινωνικής προληπτικής ιατρικής,
7. Ενίσχυση της αντίληψης περί του δικού τους σχολείου.
8. Εκμηδένιση του φόβου αλλοτρίωσης της τσιγγάνικης κουλτούρας στην οποία ζουν και βιώνουν με αυταπάρνηση.

Μειονεκτήματα:

1. Το επίπεδο των παιδιών, στερημένων ερεθισμάτων ανώτερης κουλτούρας τελματώνουν στη δική τους και μένουν έξω από τη γενικότερη πρόοδο της κοινωνίας στην οποία καλούνται να ζήσουν.
2. Το κλειστό σχολείο σε συνδυασμό με την κλειστή κοινωνία των τσιγγάνων, δεν διευκολύνει τη συμμετοχική παρουσία τους στο κοινωνικό γίγνεσθαι ως πολιτών αργότερα.
3. Ενίσχυση της αντίληψης για την καθαρότητα της φυλής του.
4. Η απομόνωσή τους ενισχύει την αλληλοαπόρριψη.

Θα μπορούσε κανείς να αναφέρει και άλλους λόγους ενισχύοντας τη θέση του. Το καλύτερο θα είναι να διερευνηθεί αν οι τσιγγάνοι μαθητές επιθυμούν τη συνεκπαίδευση με μη τσιγγάνους ή την εκπαίδευσή τους σε δικά τους σχολεία. Αν και λειτουργούν τέτοια σχολεία στον ελλαδικό χώρο με αυξημένη φοίτηση και επίδοση και τα οποία προέκυψαν, χωρίς να έχουν προγραμματιστεί ως αμιγή, δεν θα συνηγορούσαμε σε αυτή τη μορφή. Υπάρχουν άλλα μοντέλα πιο δημοκρατικά και πιο επωφελή.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Πρακτικά 1ου Παναττικού Συνεδριου. Η Σχολειοποίηση των Τσιγγανοπαίδων (1999). Ι.ΤΣ.Μ.Ε.Χ.
- Πρακτικά 1ου Διεθνους Συνεδριου Πανεπιστημίου Πατρών. Η Ελληνική ως Δεύτερη ή ξένη γλώσσα - Μια διαπολιτισμική προσέγγιση, τόμος ΙΙ. Πάτρα (1999).
- Ματούλας, Γ., Κλασίνας, Κ. (2001). Τσιγγάνοι - Τσιγγανόπαιδες Ζεφυρίου Επίπεδο Οικογένειας και Φοίτηση (Έρευνα - Μελέτη). Ι.ΤΣ.Μ.Ε.Χ.
- Ματούλας, Γ., Κλασίνας, Κ. (2000). Τσιγγάνοι - Τσιγγανόπαιδες Ζεφυρίου & Άνω Λιοσίων. Επίπεδο Οικογένειας & Ενδιαφέροντα (Έρευνα - Μελέτη). Ι.ΤΣ.Μ.Ε.Χ.
- Ματούλας, Γ., Κλασίνας, Κ., Λιακόπουλος, Γ. (1999). Τσιγγάνοι - Τσιγγανόπαιδες Άνω Λιοσίων Ζεφυρίου Αττικής. Επίπεδο Οικογένειας & Επίδοση. Ι.ΤΣ.Μ.Ε.Χ.
- Ματούλας, Γ., Ανδριάς, Γ., Λιακόπουλος, Γ., Σωτηρόπουλος, Π., Κοσσυφάκης, Αλ. (2000). Τσιγγάνοι Ζεφυρίου Αττικής Πληθυσμιακή και κοινωνική σύνθεση (Έρευνα - Μελέτη). Ι.ΤΣ.Μ.Ε.Χ.
- Ματούλας, Γ., Ανδριάς, Γ., Γιαννίκας, Αθ., Λιακόπουλος, Γ., Κοσσυφάκης, Αλ., Σωτηρόπουλος, Π. (2001). Οι Τσιγγάνοι στο χώρο, στο χρόνο και στον πολιτισμό (Μελέτη). Ι.ΤΣ.Μ.Ε.Χ.
- Περιοδικό Τσιγγανικός Λογος (1997 - 2003) (Τεύχη 1 - 10) Ι.ΤΣ.Μ.Ε.Χ.